

A felpereseket terhelte annak bizonyítása , hogy az örökhagyót a végintézkedés megtételére a felperesek által hivatkozott, de utóbb meghiúsult várakozás indította, illetve, hogy anélkül az örökhagyó a végrendeletet nem tette volna meg. A bíróság értékelte, hogy a végrendeleti juttatás ilyen okát a végrendelet még utalás szintjén sem tartalmazza és a per egyéb adataiból sem következik hitelt érdemlő módon.

Alkalmazott jogszabályok: Ptk. 629. § (1) bekezdése a) pontja, 649. § (1) bekezdés b) Pp. 206. § (1)

Győri Ítéltábla Pf.III.20.357/2006/6. szám

A megyei bíróság fellebbezéssel támadott ítéletében a végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt előterjesztett keresetet elutasította, kötelezte a felpereseket, hogy egyenként fizessenek meg az alperesnek 40.000,- Ft perköltséget.

Ítélete indokolásában megállapította, hogy a felperesek apai ágon a 2004. január 2-án elhalálozott K. M. (névváltoztatás előtt K.G.) örökhagyó féltestvérei. Az örökhagyó az 1970-es években előbb munkatársi, majd szerelmi kapcsolatba került a K.-en élő alperessel. Az örökhagyó közölte a már nős alperessel, hogy tőle gyermeket szeretne, ettől az alperes elzárkózott, kapcsolatuk egyre inkább megromlott, 1985-re megszakadt.

Az örökhagyó a napi történésekről naplót vezetett. Az 1986. július 23-án alkotott írásbeli magánvégrendeletében az ingatlanvagyonára örökösneként az alperest nevezte meg. A végrendeletet 1986. szeptember 16-án a Budapesti 1. számú Ügyvédi Munkaközösségben - az 1988-ban elhalálozott dr. M. I. ügyvédnél - helyezte letétbe. A munkaközösség vezetője 1988. április 5-én kelt, az örökhagyónak megküldött levélben igazolta, hogy a végrendeletet 1986. szeptembere óta letétként őrzik. Az igazolást az örökhagyó halála után anyai ági rokonai találták meg. Az örökhagyó az 1980-as évek végén Budapestről K.-re költözött, kapcsolatot anyai ági rokonaival levelezés útján tartott. A lefolytatott hagyatéki eljárás során a közjegyző a végrendelet alapján az örökhagyó ingatlanait ideiglenes hatállyal végrendeleti öröklés jogcímén az alperesnek adta át.

Ítélete jogi indokolása szerint a Ptk. 629. § (1) bekezdése a) pontja értelmében az írásbeli magánvégrendelet érvényes, ha annak végrendeleti minősége, keltének helye és ideje magából az okiratból kitűnik, továbbá, ha a végrendeletet az elejétől végig maga írja és aláírja. A Ptk. 649. § (1) bekezdés b) pontja szerint akkor érvénytelen a végrendeleti rendelkezés, ha az örökhagyót annak megtételére valaminek a téves feltevése vagy valamely utóbb meghiúsult várakozás indította.

A bíróság elfogadta ítélete alapjául a számos összehasonlító írásminta összevetésével készült, a szükséges mértékig részletezett, meggyőzően indokolt, ezért aggálytalannak tekintett igazságügyi írásszakértői véleményt, amely a végrendelet örökhagyótól származását véleményezte. A szakvéleményt alátámasztotta dr. R.M. tanúvallomása, a végrendelet ismertté válásának körülményei, az ügyvédi letétbe helyezéssel szembeni igazolás, a letétkezelőnél keletkezett iratok. Mindezek alapján a felperesek újabb írásszakértői vélemény beszerzése iránti bizonyítási indítványát, mint szükségtelent elutasította. A peradatokat a Pp. 206. § (1) bekezdése szerint értékelve megállapította, hogy a végrendelet szövege és névalírása az örökhagyótól származik. Hangsúlyozta, hogy a felperesek ennek ellenkezőjét a Pp. 164. § (1) bekezdés alapján őket terhelő bizonyítási kötelezettség ellenére nem bizonyították.

A végrendelet a Ptk. 629. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt kritériumoknak megfelel. A végrendeleti örökös alperes személyi adatai a végrendeletnek nem szükségképpeni tartalmi elemei, feltüntetésük elmaradása sem eredményez tehát érvénytelenséget.

A felpereseket terhelte annak bizonyítása is, hogy az örökhagyót a végintézkedés megtételére a felperesek által hivatkozott, de utóbb meghiúsult várakozás indította, illetve, hogy anélkül az örökhagyó a végrendeletet nem tette volna meg. A bíróság értékelte, hogy a végrendeleti juttatás ilyen okát a végrendelet még utalás szintjén sem tartalmazza és a per egyéb adataiból sem következik hitelt érdemlő módon. A bíróság álláspontja szerint az örökhagyó várakozása nem állhatott fenn, mert a végrendelet megtételekor az alperes többgyermekes apaként házasságban élt, a naplófeljegyzésekből következően erről az örökhagyó is tudott. Az örökhagyóval az alperes házasságot nem kívánt kötni, a közös gyermekvállalástól is elzárkózott, majd kapcsolatuk is megszakadt. A végintézkedés tételétől az örökhagyó haláláig több, mint 17 év telt el, így életszerűtlen, hogy az örökhagyó várakozása téves voltát időközben felismerve a végrendeletét nem vonta volna vissza és nem alkotott volna újabb, más tartalmú végrendeletet.

A felperesek fellebbezésükben kérték, hogy az ítélet tábla az ítéletet változtassa meg, a kereseti kérelemnek adjon helyt, a megjelölt okok alapján állapítsa meg a végrendelet érvénytelenségét.

Az elsőfokú eljárás során előadott álláspontjukat és érveiket jórészt megismételték. Azzal érveltek, hogy a hagyatéki eljárásban csak később került elő a végrendelet, nem nyert bizonyítást, hogy ügyvédi letétben volt. Dr. R.M. ügyvéd az ági és törvényes örökösök megegyezésének esetére felajánlotta annak megsemmisítését, a bíróság által kirendelt írásszakértő szakvéleménye nem fogadható el, megállapításai a peradatokkal, az örökhagyó eredeti aláírás-mintáival ellentétesek.

Fenntartották újabb írásszakértő kirendelése iránti indítványukat.

A fellebbezési eljárás során a felperesek indítványozták dr. L. J. igazságügyi írásszakértő meghallgatását. Csatoltak egy ügyvédi kamarai igazolást, amelyből megállapítható, hogy 1957-ben dr. M.I. kamarai tagsága megszűnt.

Hangsúlyozták, hogy az örökhagyó azt szerette volna, ha az alperessel való kapcsolata helyreáll, a jó viszony fennmarad, a kapcsolatuk tartós lesz. 1995. után az alperessel való kapcsolata megszakadt, 1998. előtt nevet is változtatott. A kézzel írott magánvégrendelet és az örökhagyó korabeli más kézírásai között szembeötlő eltérések vannak.

A felperesek azt is sérelmezték, hogy a bíróság az ellenőrző szakértő kirendelésére vonatkozó indítvány elutasításával nem tette lehetővé annak tisztázását, hogy mikor, milyen körülmények között és hol keletkezett a végrendelet, ugyanis, amennyiben nem 1986-ban, hanem később keletkezett, akkor sem mód, sem lehetőség nem volt letétbe helyezésre.

Álláspontjuk szerint a végrendelet kényszerítés útján keletkezett. Kifogásolták, hogy nem tisztázta a bíróság a halál körülményeit.

A másodfokú eljárás során a felperesek fellebbezésüket fenntartották, kiemelve, hogy az írásbeli magánvégrendelet keletkezési időpontjának is különös jelentősége van. Csatolták a dr. L. J. által készített grafológus-szakértői véleményt annak alátámasztására, hogy a végrendelet nem a keletkezés időpontjában, hanem másfél évtizeddel később készült, azaz visszadátumozták, így egy kellékhányos írásbeli magánvégrendeletéről van szó, melyet az öröklés rendjének megállapításakor figyelmen kívül kell hagyni. Indítványozták, hogy a másodfokú bíróság hallgassa meg a perben kirendelt igazságügyi írásszakértőt, továbbá tanúként hallgassa meg a magánszakvélemény készítőjét. Utaltak arra, hogy az elsőfokú eljárásban kirendelt írásszakértő az észrevételeiben tett válaszában maga is utal grafológus-szakértő kompetenciájának szükségességére.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az ítélet helybenhagyását kérte. Megítélése szerint az ítélet aggálytalan írásszakértői véleményen alapszik. Helyes az ítélet a meghiúsult várakozás tekintetében is.

A fellebbezés az alábbiak szerint alaptalan.

Az elsőfokú bíróság az eljárási szabályok maradéktalan betartásával folytatta le az eljárást, a per eldöntéséhez szükséges körben lefolytatta a bizonyítást. A beszerzett peradatok Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelő, okszerű mérlegelésével helyes tényállást állapított meg. Döntésével, indokaival az ítélet tábla is egyetért, a fellebbezésben foglaltakra figyelemmel csupán az alábbiakat emeli ki.

A felperesek keresetükben a Ptk. 629. § (1) bekezdés a) pontja alapján arra hivatkozással támadták a végrendeletet, hogy azt nem az örökhagyó írta, illetőleg nem ő írta alá, illetve nem tartalmazza a végrendeleti örökös adatait. A Ptk. 649. § (1) bekezdés b) pontjában írtakra figyelemmel is kérték a végrendelet érvénytelenségének megállapítását, állítva, hogy az örökhagyót a végintézkedés megtételére utóbb meghiúsult várakozás, illetve téves feltevés készítette.

A felperesek ezt a kereseti kérelmüket tartották fenn a másodfokú eljárás során is.

A Pp. 213. § (1) bekezdése, valamint a 215. §-a rendelkezéseire figyelemmel ez a kereseti kérelem határozta meg a fellebbezési eljárás kereteit is, tehát a másodfokú bíróságnak ezen kereseti kérelem körében volt csak lehetősége felülvizsgálni az elsőfokú eljárást és ítéletet. Ennek során abban kellett állást foglalni, hogy a releváns tények feltárása megtörtént-e, a tényállás megállapítására a bizonyítékok megfelelő mérlegelése útján került-e sor és a tényállásból levont jogi következtetés helytálló-e. A fentiekre figyelemmel azok a felperesi felvetések, hivatkozások (pl.: kényszer,

fenyegetés, a halálesettel kapcsolatos bűncselekmény gyanúja, dr. R. M.-nak a végrendelettel kapcsolatosan az ági és a törvényes örökösök felé tett állítólagos ajánlata, a közjegyzői eljárás lefolytatásának módja), melyek ezen a kereteken túlmutatnak, nem relevánsak és nem vizsgálhatóak.

Az elsőfokú eljárás során beszerzett írásszakértői vélemény határozott megállapítása szerint a végrendeletet az örökhagyó írta és ő is írta alá. A szakértői vélemény részletesen számot ad a szakértői módszer lényegéről és az elvégzett vizsgálatokról. A szakértő a felperesek szakvéleménnyel kapcsolatos kifogásaira megfelelő, részletes válaszokat adott. A szakvélemény, annak kiegészítésével együtt aggálytalan, nem hiányos, nem homályos, helyességéhez nem fér kétség. Az elsőfokú bíróság a beszerzett szakértői vélemény megállapításai, az egyéb peradatok együttes és okszerű mérlegelése alapján megalapozottan foglalt állást, amikor megállapította, hogy a végrendeletet az örökhagyó írta és az örökhagyó írta alá.

A fentiek megkérdőjelezésére nem alkalmas az a felperesek által igazolt tény sem, hogy dr. M. I.1957-ben kilépett az ügyvédi kamarából, hiszen ez nem zárja ki, hogy 1986-ban a Budapesti 1. sz. Ügyvédi Iroda tagjaként ügyvédként tevékenykedett, s ilyen minőségében eljárva vette át az örökhagyótól a végrendeletet.

A felperesek által a fellebbezési eljárásban csatolt „előzetes szakértői vélemény” az alábbiak miatt nem alkalmas a szakértői vélemény megdöntésére, arra, hogy az aggálytalan szakértői véleménnyel kapcsolatosan a bíróságban nyomatékos kétséget ébresszen. A becsatolt magánszakértői vélemény 4. oldalán írtakból megállapítható, hogy dr. L. J. az eredeti végrendeletet, valamint a végrendeletben szereplő személy kézírását nem vizsgálta. Emellett megállapításai elsősorban nem a kereset elbírálása körében releváns tények igazolására irányulnak, hanem a felperesek keresetével nem érintett körülményeket próbálják alátámasztani. Mindemellett egyes megállapítások, pl. hogy az örökhagyó becenévként sem használta a Rózsi nevet, túlmutatnak a grafológus szakértői kompetencia határán.

A felperesek fellebbezési eljárás során tett nyilatkozatával kapcsolatosan az ítélet tábla arra mutat rá, hogy a perben kirendelt igazságügyi írásszakértő nem a per eldöntése szempontjából lényeges kérdések körében utalt a grafológus kompetenciájára. Nem annak meghatározásához tartotta szükségesnek a grafológus szakértői kompetenciát, hogy a végrendeletet ki írta és ki írta alá, hanem csupán azt jelezte, hogy a felperesek szakvéleménnyel kapcsolatosan előterjesztett észrevételei olyan felvetéseket tartalmaznak (pl.: „hosszú tüskés fenyőt a sírom mögé értelmetlen szöveg”), mely a grafológia működési határán álló problémát feszeget, nem írásszakértői kompetencia.

A végrendelet tartalmából kétséget kizáróan megállapítható, hogy az örökhagyó végakarata mire irányult és a felperesek által hivatkozottakkal szemben a végrendelet tartalmazza azokat az adatokat, amelyek a végrendeleti örökös kétséges kizáró azonosítására alkalmasak (név, lakcím). A fentebb kifejtettekre tekintettel helyállóan jutott az elsőfokú bíróság arra a megállapításra, hogy a végrendelet a Ptk. 629. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt követelményeknek megfelel, nem kellékhányos.

A megyei bíróság a Pp. 3. § (3) bekezdésben foglaltaknak megfelelően tájékoztatta a felpereseket, hogy a kereseti kérelmük alapjául állított tények tekintetében őket terheli a bizonyítási teher, és a Pp. 141. § (6) bekezdésére, valamint a Pp. 235. §-ára figyelemmel felhívta őket bizonyítási indítványaik előterjesztésére. Az ennek eredményeként lefolytatott bizonyítási eljárás során nem nyert igazolást, hogy az örökhagyót a végrendeleti rendelkezés megtételére a felperesek által megjelölt feltevés vagy várákozás indította volna, így az elsőfokú bíróság a Ptk. 649. § (1) bekezdés b) pontjának helyes alkalmazásával utasította el a felperesek ezen jogcímen előterjesztett kereseti kérelmét.

A fentiekre figyelemmel az ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdés első fordulata alapján helybenhagyta.